

NVDAT

Nederlandse Vereniging voor Danstherapie

Nieuwsbrief

NVDAT. Nieuwsbrief Danstherapie.
December 2008, nummer 12.

Beste leden,

Het jaar is alweer bijna voorbij. In 2008 is er veel gebeurd op het gebied van danstherapie en de NVDAT. Ook voor 2009 staat ons weer van alles te wachten. We hopen dat iedereen een heel goed (dans)jaar achter de rug heeft gehad en dat het komende jaar een nog mooier danstherapeutisch jaar mag worden!

Deze nieuwsbrief zit boordevol informatie, lees het goed door en laat je inspireren voor 2009!

Inhoud

- 1: Loslaten vergt moed, afscheid van de voorzitter
- 2: Oproep lid beoordelingscommissie SRVB
- 3: Bestuursamenstelling en takenverdeling SRVB nov. 2008
- 4: Leertherapie, iets voor jou?
- 5: Supervisie
- 6: Ingezonden bericht
- 7: Agenda
- 8: Boekbesprekingen
- 9: Lezing: De Nacht van de Dans door Renate Hoenselaar

Namens de redactie,

Ellen van den Berg

Ps. Rectificatie: de vorige nieuwsbrief moest nr. 11 zijn i.p.v. 4.

1: Loslaten vergt moed, afscheid van de voorzitter

Terugkijkend op deze laatste drie maanden zijn er vele memorabele momenten. De eerste master afgestudeerden ontvingen in oktober hun welverdiende diploma. Dat dit mogelijk was is mede dankzij de jarenlange stuwende kracht van Annelies Schrijnen-van Gastel en support van Nicki Wentholt en vele docenten-therapeuten van Codarts.

In november was het indrukwekkende symposium Dans- en cognitieve gedragstherapie voor seksueel misbruikte mannen waarbij onder meer Krisztina de Chatel ex-cliënten, danstherapeut en professionele dansers in een ontroerende voorstelling samenbracht. Aansluitend hierop de succesvolle en intensieve tweedaagse MPI workshop met niemand minder dan Miriam Berger en Irina Cleff-Hassler als ondersteunende factor. Christina Wintels heeft voor ons dit contact gelegd en zal de workshop volgend jaar een vervolg geven.

Tenslotte de nieuwe leden, zij zijn niet alleen een welkom waard, zij hebben ook gezorgd dat het ledenaantal nu ruim verdubbeld is sinds 2005 naar meer dan 70! Dit is een substantieel en groeiend aantal zeer gemotiveerde groep van danstherapeuten die dans en beweging als creatieve en krachtige complementaire therapie inzetten binnen de geestelijke gezondheidszorg en in de hulpverlening daarbuiten.

Sinds 2005 zijn er natuurlijk talloze memorabele momenten waarvan de belangrijkste toch wel dat wij als zelfstandige vereniging hebben laten zien samen te kunnen werken, zowel als verenigde leden als binnen het federatieve verband. Hiermee is een grote bijdrage geleverd aan onze positie t.a.v. de werkgelegenheid en in de samenwerking met opleidingen maar ook internationaal. Met een Europese Associatie voor Danstherapie in het vooruitzicht is het van belang om nationaal georganiseerd te zijn, een voorwaarde om mee te kunnen participeren en uit te wisselen op gebied van opleiding, registratie en research. Het zijn immers de vaardigheden, de kennis en kwaliteit in ons werk dat ons bestaansrecht geeft binnen het professionele werkveld.

Binnen ons bestuur heten wij Rachelle Janssen van harte welkom! Zij heeft als nieuwe penningmeester de portefeuille van Monique over genomen. Monique zal naast haar functie als secretaris ook een aantal taken Belangenbehartiging op zich nemen. Christina zal naast de portefeuille Kennisinnovatie ons internationaal aanspreekpunt worden en coördineert nog steeds het schrijven van het beroepsprofiel. Een enorme taak wat veel vergt en mede mogelijk is dankzij de inzet van de werkgroep. Miep heeft de PR touwtjes stevig in handen en behalve enquêtes, folders, website nieuws en coördinatie van de werkgroep zal zij ook de eindredactie vormen vanaf de volgende nieuwsbrief en vast nog veel meer van zich laten horen.

Met de waardevolle aanwinst binnen het bestuur en de herschikking van taken, is het nu tijd geworden voor mij om als voorzitter afscheid te nemen van deze geweldige groep mensen m.i.v. 1 januari. Hoe graag had ik de taken willen overdragen aan een nieuwe voorzitter...

Ik begrijp het best, keuzes maken tussen werk, studie, gezin en huishouden is een voortdurende afweging die ook bij mij altijd heeft gespeeld. Van alle vier hebben het werk en het huishouden nog het meest moeten inboeten. Werk was de eerste twee jaar toch vooral verenigingswerk, en het huishouden? Ach, gezin en studie gingen altijd voor, de stofzuiger wacht ook morgen wel geduldig op me en de Hollandse pot is volgens mij nog een van de minst bewerkelijke. Nu is het tijd prioriteiten te verleggen. Niet dat mijn ambitie dat van het huishouden is. En het gezin is ondertussen aan het uitzwermen waar dan weer familie en vrienden voor in de plaats komen. Maar het opbouwen van een eigen praktijk vraagt de kwaliteiten van iemand zoals onze PR vrouw en dat ga ik eens goed bestuderen!

Ik hoop natuurlijk dat tijdens de ALV eind maart in Heerlen een nieuwe voorzitter op de stoel gaat zitten, een die het inmiddels opgebouwde fundament verder inhoud kan geven. Met het daadkrachtige bestuur en de verschillende werkgroep en commissieleden achter zich is dat een taak die ondertussen heel goed te doen is. Wie van jullie stapt naar voren, maakt kennis met het netwerk van fijne collega's en helpt ons vak verder uit te dragen?

Ik wil alle leden, bestuursleden en voormalige bestuurleden, werkgroep en commissieleden die voor of als afgevaardigde van de NVDAT zich inzetten, bedanken voor hun steun en het vertrouwen in de vereniging en wens allen een inhoudelijke en uitbreidende voortzetting van onze prachtige beroepsgroep niet alleen in 2009 maar zolang als de dans door onze aderen stroomt!

Ingrid Baart
Voorzitter juli 2005 tot januari 2009

2: Oproep lid beoordelingscommissie SRVB

Datum: november 2008

De Stichting Register Vaktherapeutische Beroepen (SRVB) is op zoek naar een nieuw lid voor zijn beoordelingscommissie. De commissie bestaat momenteel uit 5 leden en is op zoek naar een 6e lid. Dit zijn allemaal afgevaardigden van één van de beroepsverenigingen.

Communicatie vindt hoofdzakelijk plaats via de mail of telefonische vergadering.

2 Maal per jaar vergadert de commissie op het FVB bureau in Utrecht.

De taak van de commissie is om te beoordelen of vakgenoten in het Register dan wel Senior Register worden opgenomen. Deze beoordeling vindt plaats aan de hand van richtlijnen die door het bestuur, in samenwerking met de FVB, zijn vastgesteld.

Reis- en onkosten worden vergoed.

Heb je interesse en/of wil je meer informatie dan kun je je richten tot de voorzitter van het SRVB bestuur: Henk Penninx, h.penninx@hetnet.nl of 047-8582806.

Namens het FVB bestuur,
Renate Hoenselaar
Secretaris FVB.

3: Bestuurssamenstelling en takenverdeling SRVB nov. 2008

Dagelijks bestuur:

Voorzitter: Henk Penninx

Secretaris: Kathinka Poismans

Penningmeester: Ruth Thé

Algemeen bestuurslid: Rosemarie Samaritter

Adviseur: René Benneker.

Accreditatiecommissie:

Contactpersoon bestuur en cie.: Caro de Bruijn

Beoordelingscommissie:

Contactpersoon bestuur en cie.: Irene Dijkstra

Post voor het bestuur versturen naar:

Kathinka Poismans

Wilhelminalaan 96

6042 EP Roermond

k.poismans@freeler.nl

4: Leertherapie, iets voor jou?

Als ik terug kijk op wat ik allemaal geleerd heb tijdens de therapie sessies van jou, dan is dat enorm veel. Vooral het meer mezelf durven zijn, mezelf meer laten zien en meer lef tonen blijft erg aanwezig en daar ben ik blij om. Ik denk dat het nu vooral een kwestie is van me verder te ontwikkelen.

Dit is een citaat van een student dans-bewegingstherapie die een jaar in leertherapie is geweest.

Misschien is het iets voor jou om tijdens je studie danstherapie of dans-bewegingstherapie begeleid te worden in je persoonlijke leerproces?

Leertherapie, hoe werkt het?

Tijdens het eerste deel van je leertherapie ontvang je een *Laban Movement Analysis*-observatie verslag. De LMA is een instrument voor observatie- en bewegingsanalyse waar je tijdens je opleiding al kennis mee hebt gemaakt. Naar aanleiding van dit verslag en de eerste evaluatie besluit je waar je aan wilt werken. Bijvoorbeeld: waar liggen mijn kwaliteiten en waar loop ik tegenaan? Ook situaties uit je dagelijks leven worden meegenomen en actuele thema's krijgen de ruimte. Door

ervaringsgericht te werken tijdens de leertherapie ondervind je de relatie cliënt - therapeut zelf. Een tussenevaluatie helpt je te reflecteren op het leerproces: hoe werkt danstherapie voor mij en welke veranderingen zie ik in mijn eigen proces?

De leertherapie besluit met een eindevaluatie - dit is behalve een schriftelijke afronding, ook een afscheid en nieuw begin - uitgedrukt in een eigen symbolische dans.

De bedoeling van de leertherapie is dat je een persoonlijke ontwikkeling en groei kunt doormaken.

De leertherapie is bij voorkeur eenmaal per twee weken, een sessie duurt 70 minuten. De kosten zijn 55 euro per sessie.

Belangstelling of vragen?

Bel naar 06 20617187, of stuur een email naar ingridbaart@planet.nl

Ingrid Baart, Master in danstherapie, Kestenberg Movement Profile analyst

Zelfstandig gevestigd dans-bewegingstherapeut in Deventer

Voor meer informatie www.lotzdans-en-yoga.nl

5: Supervisie

HOENSELAAR & VAN DEN HEUVEL
PRAKTIJK VOOR DANSTHERAPIE EN SUPERVISIE

CREATIEVE THERAPIE DANS EN BEWEGING
ARNHEM • 026-4434129 • 06-13486648
www.vaktherapiedans.nl • www.dansvisie.nl • info@vaktherapiedans.nl

Supervisie

Wil je meer inzicht in je handelen krijgen, professioneler werken met je cliënten of je eigen stijl van werken verbeteren? Kies dan voor supervisie.

Als aspirant-supervisor in opleiding, ben ik geregistreerd bij de LVSB, www.lvsb.nl. Ik geef individuele en/of groepssupervisie, onder begeleiding van de leersupervisor Frans Beelen, geregistreerd beeldend therapeut en leersupervisor in Nederland. Zij heeft als beeldend therapeut de nodige boeken geschreven over het werken met gezinnen.

Gezien mijn jarenlange ervaring als danstherapeut binnen de geestelijke gezondheidszorg, en mijn eigen praktijk wil ik graag aan beeldend-, dans-, drama-, en muziektherapeuten supervisie geven.

Met deze supervisie kun je je laten registreren in Nederland binnen de Stichting Register Vaktherapeutische Beroepen (SRVB), www.registervaktherapie.nl.

Supervisie betreft een leerproces gericht op de (verdere) ontwikkeling van de supervisant als professioneel werker. Hierin leer je met behulp van de supervisor beter reflecteren over je werkervaringen, opdat je in de toekomst ook zonder supervisie van je werkervaringen kunt blijven leren.

Een supervisiebijeenkomst bestaat uit 1 uur supervisie individueel. Mocht je met zijn tweeën supervisie willen dan duurt 1 bijeenkomst 1,5 uur. Met 3 supervisanten is dit 2 uur.

Binnen de Landelijke Vereniging voor Supervisie en Begeleiding (LVSB) gaat men uit van minimaal 10 en maximaal 15 bijeenkomsten. Als je de supervisie voor registratie binnen de SRVB wilt gebruiken dan geldt een maximum van 15 bijeenkomsten.

De supervisie bijeenkomsten kunnen in de praktijk maar ook, na overleg, ergens anders plaatsvinden. Daar ik nog in opleiding ben zijn de kosten wat lager dan bij een geregistreerd supervisie en zijn, afhankelijk van je situatie en of er reistijd voor mij aan verbonden is, tussen de € 50,- en € 70,-.

Dus mocht je op zoek zijn naar een supervisor, of meer willen weten over mijn achtergrond en de praktijk, kijk dan op www.dansvisie.nl , stuur een mail naar info@vaktherapiedans.nl , of bel mij op: +316.134.866.48.

Met vriendelijke groet,

Renate Hoenselaar

Geregistreerd danstherapeut bij de SRVB.

Lid Nederlandse Vereniging voor Danstherapie (NVDAT) en

de Landelijke Vereniging voor Supervisie en andere Begeleidingsvormen (LVSb).

6: Een ingezonden bericht van Simone Kleinlooh

Een inspirerende, ontroerende boodschap over 'ervaren in het nu' van Jill Bolte Taylor (boek 'Plotseling Inzicht')
....wilde het jullie niet onthouden...

'Mijn leven lang was ik mijn eigen hersenspindel geweest! Graag deel ik mijn kennis van het brein en het respect voor de cellen die de mens maken tot mens.' Unieke memoires van internationaal vermaard hersenspecialiste. Jill Taylor schrijft op een toegankelijke en humoristische manier hoe zij haar herseninfarct heeft ervaren en hoe het haar leven heeft veranderd. Boodschap is dat we geen infarct hoeven te beleven om een gepassioneerd persoon te worden.'

Kijk hoe ze 'danst' als ze vertelt over de rechter hemisphere.....

<http://www.youtube.com/watch?v=UyyjU8fzEYU>

7: Agenda

1) WORKSHOPS LABAN MOVEMENT ANALYSIS

Gegeven door Ciel Werts

ZONDAG 18 JANUARI: GEWICHT

Fundamentals: centrum van gewicht, mobiliteit/stabiliteit

Theorie: Gewicht Effort

ZONDAG 22 FEBRUARI: RUIMTE

Fundamentals: spatial pull, spatial intent

Theorie: Space Effort

ZONDAG 22 MAART: RUIMTE

Fundamentals: rotatie, diagonalen, levelchange.

Theorie: Kinesphere, Space Harmony.

ZONDAG 19 APRIL: FRASERING

Fundamentals: bewegingsaanzet, bewegingsverloop.

Theorie: Ritme, frasering.

Tijd: 11.00 tot 14.00 uur

Plaats: Studio van Dance Works, 'sGravendijkwal 58 A, Rotterdam

Kosten: €35,- per workshop.

(NB: er kan geen koffie/thee worden gezet.... Zelf meenemen.)

Inschrijven bij voorkeur per e-mail:

cwerts@hetnet.nl

tel: 010 – 425 3210 / 06 – 20948808

2) De Skinner Releasing Methode

Een kennismaking met DE SKINNER RELEASING METHODE

24 januari 2009

Fontys Dansacademie Tilburg

met Bettina Neuhaus

In het kader van de serie Post-HBO workshops voor vaktherapeuten en -begeleiders in de GGZ en in het welzijnswerk die met beweging, dans, spel en/of drama werken of daarvoor studeren en voor alle andere therapeuten en begeleiders met belangstelling voor dit vakgebied

De workshop is geaccrediteerd door de SRVB

Geef je op vóór 6 januari 2009!

EUR 90

10.00 tot 16.30 u

Een deel van de workshop wordt in het Engels gegeven

Doel:

In deze workshop maken de deelnemers kennis met een aantal basis-principes van de Skinner Releasing Technique (SRT) zoals:

- Een groter (lichaams-)bewustzijn is de eerste stap voor verandering in waarneming, beweging, denken en verbeelding.
- Het 'laten gebeuren' in plaats van het controleren van beweging opent nieuwe (bewegings)mogelijkheden.
- Souplesse is een bron voor kracht, flexibiliteit en efficiëntie.
- Na het zelf ervaren van deze principes, leren de deelnemers hoe ze deze door middel van simpele bewegingsopdrachten in hun eigen werk kunnen toepassen.

Inschrijfformulier en volledige inhoud van de workshop bij de redactie NVDAT op te vragen.

3) Intensive Weekend Workshop with Mariko Tanabe

7 -8 February 2009

Intensive Weekend Workshop with Mariko Tanabe

Movement and Dance from the inside out

Mariko Tanabe will share in this workshop her investigations of the source of movement based on her in-depth study with Bonnie Bainbridge Cohen in Body-Mind Centering®. In a nurturing environment, participants will be

NVDAT - Nieuwsbrief Danstherapie, nr. 12, jg 3. December 2008.

directed through imagery and physical cues to listen and deeply sense themselves to a rich experience of movement through their inner bodies. Participants will be guided with meditation, hands on work, movement and vocal explorations through their bones, organs, fluid rhythms, and sense organs.

We will also explore some of the early developmental movement patterns that began in the womb and continued to unfold during the first year of life. Re-experiencing these early patterns connects us with the very foundations of our current movement patterns, our perceptions of the world and our sense of self.

Through this work we will develop a deeper connection to our inner bodies and our personal histories. Participants will enjoy an opening of their bodies and a greater authentic expression and integration in all movement. *This workshop can benefit people of all levels of movement experience.*

Een geweldig leerzame workshop voor iedereen die meer wil weten over de bewegingsmogelijkheden van zijn/haar lichaam.

Mariko Tanabe worked with American Modern Dance pioneer **Erick Hawkins** in New York City with whom she was a principal dancer, teacher and associate rehearsal director. She has taught at several Universities and Art Centres throughout the world. She has certificates from the **School for Body-Mind Centering** in *Embodied Anatomy & Yoga, Embodied Developmental Movement & Yoga* and as a *Somatic Movement Educator* and *Infant Developmental Movement Educator*. She enjoys to improve the quality of peoples lives through self expression enhanced by an opening of the senses and perceptions and greater movement skills.

Saturday: 13.00 – 17.00 / Sunday: 11.00 – 16.00

100,- Euro p.p.

Hengelo, The Netherlands

Supscription: k.kuyper@home.nl

4) Sensorimotor Psychotherapy

A training for treatment of trauma with a focus on body and brain.

Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.

Trainer: Pat Ogden, PhD. Pat Ogden is the founder and director of the Sensorimotor Psychotherapy Institute. She consults and teaches sensorimotor therapy throughout the world.

Course: Four periods of 3 ½ days, Wednesday, Thursday, Friday and Saturday morning. February 11-14, 2009; April 15-18 2009; September 2-5 2009; October 14-17 2009. Times: 9.30 a.m. to 4.30 p.m. and on Saturday to 12.30.

Location: Vergadercentrum Vredenburg, Vredenburg 19 in Utrecht

Register: anniekthoomes@planet.nl

Information: www.sensorimotorpsychotherapy.org

5) Authentic Movement 26 april 2009

Lichaam als bron van kennis en gevoelde ervaring.

Authentic Movement voor persoonlijke en professionele ontwikkeling in de prachtige omgeving van Lochem. De workshop is voor therapeuten, coaches, welzijnswerkers, psychologen en psychotherapeuten die hun professionele intuïtie willen vergroten, de relatie met de ander en eigen lichaamsbewustzijn willen verdiepen en de verbondenheid met body-mind-spirit willen bekrachtigen. Authentic Movement is een zelfsturende discipline van beweging en stilte, een brug tussen het bewuste en onbewuste waarbij de relatie tussen mover en witness een rol speelt. De inhoud van deze workshop is gebaseerd op Jung's concept van de actieve imaginatie, op Damasio's autobiografisch zelf en op Whitehouse' *movement in depth*. Na een verkenning van het eigen innerlijk landschap zullen we in twee en drietalen werken waarin de *living experience* tussen mover en witness vorm krijgt. De workshop biedt gelegenheid tot uitwisseling tijdens een kort seminar aan het einde van de middag.

Aanvang van de workshop is 10.00 uur, afsluiting 18.00 uur. Hiervan zullen wij 6 uren werken.

Accreditatie is bij de SRVB aangevraagd.

De kosten zijn 110 euro, thee, koffie en een heerlijke lunch zijn bij de prijs inbegrepen. De locatie is centrum Athanor, Lochem.

Voor aanmelden kun je bellen naar Ingrid Baart 06 20617187 of mailen naar ingridbaart@planet.nl

Voor meer informatie kijk op www.lotzdans-en-yoga.nl

Ingrid Baart, Master in danstherapie. Zij ontvangt haar training van Tina Stromsted (ADTR) USA en van Helen Payne (ADMT) UK, beide studenten van Janet Adler.

6) Tanzen ist wie Träumen mit dem Körper

Elana G. Mannheim

**Tanztherapie zur Burnout-Prophylaxe
ein Fortbildungs-Wochenende für Ärzte, Therapeuten und
Sozialberater in der Onkologie**

19. – 21.6.2009 in Rösrath bei Köln

Kontakt

Elana G. Mannheim

Freiburg

mail@onkodanza.de

www.onkodanza.de

7) Art, sculpture, movement, music Post-graduate training in the art of nonverbal communication Clinical application and research

A workshop in Denmark in September 2009 introducing two recent German movement and body image assessment instruments.

The Movement Analysis Test and Scales (BAST)

by Prof. Dr. med. Hedda Lausberg

The Body Sculpture Test (KST) and Interview©

by Dr. med. Angela v. Arnim

September 24 – 26, 2009
in Kirke Hyllinge, Denmark
Further Information: Ute Lang
www.bevaegelsesvaerkstedet.dk

8) Congres FVB en samenwerkende partijen 2009

15 oktober 1 daags Congres in de Reehorst te Ede

9) Post-HBO studies Bewegingsexpressie in therapie en begeleiding 2009

Post-HBO studies op vrijdag en zaterdag voor vaktherapeuten en studerende die met lichaam en beweging, in dans, spel en/of drama werken en andere professionals die belangstelling hebben voor dit vakgebied.

WORKSHOPS 2009

24-01-09	B. Neuhaus, De Skinner Releasing methode
31-01-09	P. Bardi, Physical Voice in the Moving Body
07-02-09	F. Chyle, Een anti-geweldstraining op basis van beweging
07+14-03-09	R. Veugelers, Focussen met kinderen, deel 1 en 2
09-05-09	T. Spanjers, Dansend je levenslust en passie vieren
15-05-09	J. Climenko, De essentie van dans/bewegings therapie
16-05-09	I. van Wijk, Ademtherapie in de psychiatrie
12-06-09	M. Sigling, Mindfulness in beweging
13-06-09	R. Herbig, Ademtherapie bij stress-gerelateerde klachten
20-06-09	C. Fickinger, Bewegingsexpressie therapie met kinderen
19-09-09	E. van de Gruiter, de Sherborne Bewegingspedagogiek
26-09-09	J. Kool Een psychosociale weerbaarheidstraining voor kinderen
26-09-09	F. Chyle, Dans/bewegingstherapie met demente ouderen
03-10-09	M. Sigling Mindfulness in beweging
10-10-09	J. Ben Yakov, Fysiek spel – klank, woorden en betekenis
21-11-09	M. Ouwens e.a. Dans- en BET voor vroege ouder-kind relaties
21-11-09	J. Ben Yakov, Herstel en versterking van de therapeut

MODULEN BEWEGINGSEXPRESSIONS THERAPIE 2009

Jaartraining Procesbegeleiding (Informatiedag vrij 16-01-2008) 12 lesdagen

Laban bewegingsanalyse in bewegingsexpressie therapie 6 lesdagen

Groepsdynamica in bewegingsexpressie therapie 4 lesdagen

V.O. BEWEGINGSEXPRESSIONS IN BEGELEIDING EN HULPVERLENING

Informatiedag za 06-06-2009 Start 12-09-2009

NVDAT - Nieuwsbrief Danstherapie, nr. 12, jg 3. December 2008.

VOOR INFORMATIEFOLDERS:

Fontys Dansacademie, tel 08778 78166 / 08778 74957

fax 08778 71133 of e-mail ssbkunst@fontys.nl

of download van www.fontys.nl/dansacademie

Aanmelden mailinglijst voor regelmatig uitgebreide informatie over workshops en studiedagen, stuur een mail naar: nieuwsbrief-bet@xs4all.nl

8: Boekbesprekingen

1) *Teams in gezondheidszorg en welzijn & Teamraster spel voor teambegeleiding en ontwikkeling*

Beste allemaal,

Met enige trots laat ik jullie weten dat mijn boek en spel van de pers zijn gerold.

Teams in gezondheidszorg en welzijn ISBN 978 90 313 5254 8 NUR 752 [boek]

&

Teamraster spel voor teambegeleiding en ontwikkeling. ISBN 9789031359431 [spel]

Uitgegeven door Bohn Stafleu van Loghum www.bsl.nl

Het boek is geschreven voor hulpverleners, teamleiders en managers in de sector. Het spel is tevens geschikt voor personeelsbegeleiders, supervisors en coaches buiten deze sector.

Bestaande begeleidingsmodellen over groepsonwikkeling en teamcoaching worden gebruikt om naar de samenwerking van teams te kijken. Het boek beschrijft op microniveau de processen en de ontwikkelingsfasen waar teams mee te maken hebben. Aan de orde komen bestendige en opbouwende aspecten, gedrag dat aandacht vraagt en handvaten voor de begeleiding.

De dynamiek van samenwerking in teams staat niet los van de persoonlijke patronen van de teamleden en de organisatiecultuur waarin zij werkzaam zijn. De factoren die van invloed zijn op persoonlijke patronen komen uitvoerig in het boek aan bod. Evenals de spanningsvelden in de organisatie die hun invloed hebben op de samenwerking.

Ten slotte wordt er ingegaan op de contractering, de competenties en de positionering van de begeleider. Vaak een supervisor of coach ingehuurd als externe begeleider of werkzaam als instellingssupervisor. De medewerker, het team en de organisatie worden benaderd vanuit het perspectief van deze begeleiders van teams.

Teambegeleiding gaat over het vergroten van zelfsturing of het verbeteren van de samenwerking. Naast structurele reflectie op de teamdoelmatigheid en de formele en informele processen vraagt begeleiding soms ook om activerende werkvormen. Een aantal werkvormen worden beschreven.

De formele en informele processen zijn samen met de mate van zelfsturing bijeengebracht in een teamraster, een kaartenset voor teambegeleiding en ontwikkeling.

Met vriendelijke groet

Gorry Cleven

E: info@inscene-ppo.nl

W: www.inscene-ppo.nl

2) ***Vershil mag er zijn. Waarom er mannen en vrouwen zijn.***
Door Ingrid Baart.

Martine F. Delfos heeft het boek **Vershil mag er zijn. Waarom er mannen en vrouwen zijn** geschreven.

Op heldere wijze uitleg beschrijft Delfos de ontwikkeling van het biologisch/psychologisch/neuraal zelf van mannen en vrouwen en de verschillen en overeenkomsten hiertussen.

Zij introduceert het socioschema: het 'ik' geplaatst in de wereld, de bewuste en onbewuste kennis die wij van onszelf hebben en die aangeeft hoe wij in de wereld staan en hoe wij in relatie tot anderen staan. Niet alleen in fysieke zin, via de grenzen van het eigen lichaam, maar ook in psychologische zin d.m.v. onder andere besef van tijd en ruimte.

Over ziekteperceptie en symptoomperceptie schrijft zij: 'Het opvangen van signalen van het lichaam en de (bewuste of intuïtieve) kennis van het eigen lichaam verschilt tussen mannen en vrouwen.'

Vervolgens legt zij uit hoe dat komt. Hierbij sluit zij aan bij Damasio, en ziet zij het biologische zelf en het psychologische zelf als logisch met elkaar verweven wat gevolgen heeft voor hoe (verschillend) wij als mannen en vrouwen in de wereld staan en reageren. De reactie op gevaar is bijvoorbeeld sterker bij vrouwen dan bij mannen, het signaleren van gevaar is bij mannen weer sterker. Delfos: 'Omdat lichaam en geest niet te scheiden zijn, betekent een sterker biologisch zelf ook dat er een beter besef is van wie men zelf is, van het psychologisch zelf.' Voor ons als therapeut levert Delfos' inzichten een bijdrage aan een betere kennis van hoe mannen en vrouwen in elkaar zitten, hoe zij verschillend kunnen reageren op psychosomatische klachten (ziekten en sekseverschillen) en waarom dat zo is, waarbij een grote rol is weggelegd voor de invloed van hormonen. Voor de therapeutische relatie kan deze informatie verhelderend zijn, ons eigen handelen verklaren en een andere benadering verlangen naar de cliënt(e) of cliënten toe. Delfos pleit niet voor gelijkheid maar voor gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Een minpuntje, volgende keer naast 'Waarom hardlopen werkt', ook: 'Waarom dansen werkt (bij depressie).' Minder belastend voor de gewrichten ook!

2008 Uitgever Bert Bakker ISBN 978 90 351 3311 2

9: Lezing: De Nacht van de Dans door Renate Hoenselaar

De Nacht van de Dans, 9 september 2008 Tilburg

Aankondiging:

Symposium en Afterparty

Met sprekers en dansers:

Bea de Gelder

hoogleraar Algemene Psychologie en Neuropsychologie UvT

Nishant Bhola

danser en docent Fontys Dansacademie

Renate Hoenselaar

danstherapeute, Praktijk: Hoenselaar & Van den Heuvel

Sjannie Vos **Danscollectief**

Waarom dans jij? Dansen is topsport voor de een en een slechte versierpoging voor de ander. Daartussen is een wereld te ontdekken van motivatie, inspanning en rituelen. Hoe kun je dans gebruiken om gezonder in hoofd en lichaam te worden? Wat kenmerkt een dans waarmee je een potentiële geliefde of bedpartner kunt verleiden? Welke identiteit wordt je toegemeten met de verschillende soorten dans?

In de Nacht van de Dans gaan we op zoek naar antwoorden en illustratieve dansvormen. Sprekers worden afgewisseld met dans en cabaret. Met een dans-parade gaan de bezoekers naar de afterparty in de sociëteit van studentenvereniging D'Artagnan.

Organisatie:

[studentenvereniging D' Artagnan](#)

[Fontys Dansacademie](#)

[Studium Generale UvT](#)

Renate Hoenselaar, geregistreerd danstherapeut, is in 1990 afgestudeerd aan de HAN als Creatief Therapeut dans.

Na haar studie is zij, als danstherapeut, 17 jaar binnen verschillende instellingen werkzaam geweest in de volwassen psychiatrie. Sinds 2000 heeft zij een eigen praktijk in Arnhem voor kinderen, jongeren en volwassenen. Zij heeft zich gespecialiseerd in Posttraumatische Stresstoornissen (PTSS), agressieregulatie, seksespecifieke hulpverlening en het werken met de stem binnen danstherapie. Sinds 2006 bekleedt zij de functie van secretaris en portefeuillehouder communicatie/pr binnen de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB).

Ze verzorgt regelmatig workshops en trainingen binnen verschillende zettingen en werkt mee aan onderzoeken binnen de vaktherapie.

Inleiding

Voorjaar 2008 werd ik door Studentenvereniging D'Artagnan opgebeld met de vraag of ik een lezing wilde houden tijdens de 'Nacht van de Dans' in Tilburg.

Ik heb hier 'ja' op gezegd, tenslotte moet danstherapie meer geprofileerd worden, en ben begin september aan de slag gegaan om de lezing in elkaar te zetten. Hieronder de gehele lezing zoals ik hem thuis in elkaar heb gezet. Op het podium heb ik gedeeltes uit de lezing gehaald. De volgorde werd uiteindelijk ook anders want al vertellende schudde ik een andere volgorde uit mijn mouw. Hieronder een gedeelte van de lezing. De gehele lezing is op te vragen via info@vaktherapiedans.nl.

Lezing "Ik kan niet dansen".

Voordat ik begon heb ik aan het publiek de volgende vragen gesteld:

Wie danst er wel eens?

Wie gaat er vanavond naar de afterparty om te dansen?

Wie er alleen naar andere dansende mensen kijkt?

Wie er alleen danst als hij/zij een pils op heeft?

Opmerkelijk was dat zeer weinig mensen hun hand opstaken bij alle vragen. Dus er zijn: of weinig dansers of weinig mensen die voor het dansen uit willen komen. Op de vraag 'wie alleen danst met een pils op', stak één persoon zijn hand op!

Ik heb me nog wel even, voordat ik met mijn lezing begon, hardop afgevraagd wat al de 'niet' dansers op deze avond kwamen doen!

Uitspraken

Cliënten gebruiken verschillende uitspraken om hun onzekerheid voor het dansen te verwoorden. Ondanks dat het dansen nu veel meer op de voorgrond staat door allerlei tv. programma's blijft het voor veel mensen een bezigheid die ze alleen doen als ze een aantal pilsjes op hebben, als ze op kunnen gaan in de massa, of alleen maar om naar te kijken.

Uitspraken als: "ik kan niet dansen, mijn hoofd staat er niet naar, ik heb vandaag mijn dag niet, ik kan geen ritme houden, ik ben stijf, het past niet bij mij", zijn zeer gewilde uitspraken.

Waarom bestaat danstherapie dan? Wat is de meerwaarde van danstherapie? En waarom zouden we in danstherapie gaan als we ook kunnen praten?

In de lezing zal ik in het kort de geschiedenis van de danstherapie geven, hoe werkt danstherapie, en de effecten en meerwaarde van danstherapie beschrijven.

Geschiedenis

Bep ter Braak, een pionier in Nederland (jaren 60). (Uit: *Het Netwerk: dans + bewegingstherapie*)

1990 -1991).

Haar eerste contact was met de Eibergse gymnastiek vereniging: “het waren niet de gymnastische oefeningen met toestellen, stokken of knotsen die mij boeiden, maar het samengaan van muziek en dansbeweging”.

Van de dansschool bij Corrie Hartong, nu dansacademie, naar danstherapie: het kunnen doorbreken van blokkades bij kinderen en volwassenen bij het hanteren van gevoelens ten aanzien van zichzelf en anderen, via dans en creatieve bewegingstherapie, sprak haar aan.

Directeur van het Delta-ziekenhuis in Rotterdam: afdeling psychiatrie wilden een danstherapeut.

Werden danslessen genoemd. Hier is haar carrière als danstherapeut begonnen en is een stevige basis gelegd voor de danstherapie.

Rudolf von Laban (1879-1958)

Een Tsjechisch-Duits choreograaf, danser en danspedagoog, was grondlegger van de moderne danskunst. Rond de eeuwwisseling zocht hij naar vrije, nieuwe en persoonlijke beweging als uitdrukkingmiddel.

“Vrije dans en gymnastiek staan niet tegenover elkaar”, zei hij over zijn werk. ‘Beide houden zich bezig met beweging van de mens als een niet aan een doel gebonden handeling’. Door deze benaderingswijze van dans en gymnastiek te combineren met een bouwkundestudie, bedacht hij een ruimte-bewegingsleer en Labannotatie. Hiermee had hij een manier gevonden om elke beweging van ieder lichaamsdeel vast te leggen in tijdsduur en tempo, zowel voor de individuele dansers als voor groepen.

Laban beëindigde zijn dansloopbaan in 1907 en was tot 1931 choreograaf in Berlijn, Mannheim en Hamburg. Uit zijn school kwamen grootheden als Kurt Jooss en Mary Wigman voort. In 1938 vestigde hij zich in Engeland, waar hij les gaf aan het Art of Movement Centre.

Stelling van Laban was: beweging en dans zijn de grondleggers van het hele bestaan. Dit geeft ons de mogelijkheid om het leven echt te ervaren.

Het ontdekken van je lichaam kan bruggen slaan, het weten dat je over een macht beschikt om goed te gebruiken en het voelen van een onmetelijke ruimte, zijn hierin vertegenwoordigd.

De wereld nu

Jaren geleden op vakantie in Spanje verwickeld in een gesprek met een aantal Spanjaarden vroeg één van hen me wat ik deed als werk. In mijn gebrekkige Spaans antwoordde ik Baila Terapeutica. Een andere vertaling had ik nog niet gevonden. Hij keek me oprecht verbaasd aan en schoot in de lach. In nog gebrekkiger Spaans moest ik hem toen uitleggen wat dit voorstelde. Hij kon zich er niets bij voorstellen: in Spanje danste je gewoon als je zin had de Flamenco, daar ging je niet voor in therapie. Ondertussen weet ik beter: ook in Barcelona hebben ze een opleiding danstherapie en werken er danstherapeuten. Dus ook in Spanje hebben ze ontdekt dat danstherapie een toegevoegde waarde heeft, al heet het nu: Danza Movimiento Terapia.

Ook in ons land wordt er vaak nog verbaasd gereageerd op danstherapie:

Bij de kapper (Uit: TVvT, nr. 2, 2008, FVB nieuws, Renate Hoenselaar)

Anderhalf jaar geleden zat mijn dochter van 10 bij de kapper. Ik zat ondertussen rustig een glossy tijdschrift door te bladeren op de bank. De kapster begon, zoals ze dit hoogst waarschijnlijk geleerd heeft op de kappersschool, een gesprek aan met mijn dochter. Na de gebruikelijke: “hoe heet jij en hoe oud ben je”, kwam de vraag: “wat wil je later worden”?

Ondertussen had ik mijn oren gespist want ik was erg benieuwd naar het antwoord van mijn dochter. Zij antwoordde in volle overtuiging: “ik wil danstherapeut worden”. Na dit vastberaden antwoord viel er een korte stilte. De kapster pakte haar schaar en begon te vragen welk kapsel mijn dochter wilde. Hierna begon ze driftig te knippen.

Dit illustreert dat danstherapie nog lang niet bij iedereen bekend is en begrepen wordt. Vaak wordt het gezien als iets ‘vaags, zweverig en alleen voor vrouwen’.

In mijn twee casussen die ik straks aanhaal zal ik bewijzen dat dit verre van waar is.

Danstherapie is confronterend, werkt heel direct en is makkelijk te koppelen naar het dagelijkse leven, maar daarover straks meer.

Ik zal nu eerst uitleggen ‘waarom’ danstherapie werkt. Dit is nodig om straks te kunnen begrijpen ‘hoe’ danstherapie werkt.

Waarom werkt danstherapie?

Ik zet hier twee filosofen naast elkaar, zoals Henk Smeijsters ook heeft gedaan in zijn nieuwe boek ‘de Kunsten van het Leven’ (2008). Dit boek heb ik deels als leidraad gebruikt voor mijn lezing.

Descartes (1596-1650, dualisme): *“ik denk dus ik ben. Het feit dat ik denk, dat wil zeggen, twijfel, bewijst dat ik besta. Het lichaam is een in de ruimte bewegende kwantiteit, een machientje zonder geest. Alles is waar wat ik helder en duidelijk kan inzien”*.

Het denken kan onafhankelijk van het lichaam bestaan.

Spinoza (1634-1677, holisme): *“Ik leef doordat ik voel”*. *Het denken kan niet bestaan zonder te registreren wat er in het lichaam gebeurt.*

Wat maakt ons gelukkig? Henk Smeijsters (2008): *“het verstand de boventoon laten voeren, ons overgeven aan het gevoel, of verstand en gevoel met elkaar integreren?”*.

- Anna Enquist: *“Taal laat mij, je leert me niets/dan leugens, laat mij raden naar/ de reden van je regels”*.
- Daniel Stern: *“Een ‘lived story’ is een verhaal dat meer gevoeld dan cognitief geconstrueerd en geverbaliseerd wordt”*.
- George Steiner: *“Verbale taal maakt, leidt niet tot creativiteit, zij combineert eindeloos, maar scheidt niets nieuws”*.
- Uitspraak van Ionesco: *“Hoe meer ik mezelf met behulp van woorden probeer te begrijpen, hoe minder ik mezelf begrijp”*.

Hierbij wil ik aanhaken: ik krijg veel mensen/cliënten in therapie die zeggen: “ik weet wel ‘hoe’ het moet maar ik weet niet ‘hoe’ ik het moet **‘doen’**”.

Daarmee onderstrepen ze wat Spinoza al gezegd heeft: *“Niet door anders te denken maar door anders te voelen verandert het gevoelsleven”*.

Deze cliënten, die bij mij komen voor danstherapie, lopen vast in het ‘doen’. Ze krijgen geen veranderingen doorgevoerd, blijven in oude patronen zitten. Herhalen wat ze al altijd gedaan hebben. En waarom? Omdat de verandering niet in het lichaam geïntegreerd is: het is niet eigen gemaakt. Als je nog steeds niet goed/stevig op je voeten staat, ook al weet je dat je dat moet doen, blijf je onstabiel. Je valt om of je moet jezelf staande houden door alle spieren vast te zetten.

Als je nog steeds niet geleerd hebt om ‘boos’ te mogen zijn, om je kracht te gebruiken (mensen die moeite hebben om boosheid toe te laten hebben over het algemeen ook weinig tot geen kracht in hun dans), dan durf je dat ook niet in het dagelijkse leven. Elke keer zul je weer opnieuw blokkeren, zal je verkrampen, zal je in woorden blijven steken, zal het verdriet de boventoon voeren.

Het vervolg van de lezing is op te vragen via info@vaktherapiedans.nl en zal binnenkort op de website van de Praktijk voor danstherapie en supervisie te zien zijn: www.vaktherapiedans.nl

Renate Hoenselaar

9 september 2008

Literatuur

-Smeijsters H (2008). *De Kunsten van het leven, hoe kunst bijdraagt aan een emotioneel gezond leven*. Diemen: Veenmagazines.

-Smeijsters H (red.) (2008). *De Kunsten van het leven, voorbeelden uit de creatieve therapie*. Diemen: Veenmagazines.

-Damasio, A.R.(2004). *Ik voel dus ik ben, hoe gevoel en lichaam ons bewustzijn vormen*. Amsterdam: Wereldbibliotheek.

-Stern, D. (2004). *The present moment in psychotherapy and everyday life*. New York: W.W. Norton.

-Laban, R, www.laban.org

-Folder Nederlandse Vereniging voor Danstherapie, NVDAT, (2007), www.nvdat.nl

-Hoenselaar & van den Heuvel, praktijk voor danstherapie (2008), www.vaktherapiedans.nl

-Payne, H. (2006). *Dance movement therapy, Theory, Research and Practice*. London: Routledge.

-Koch, S.C. & Bräuninger, I. (2006). *Advances in Dance/Movement Therapy. Theoretical perspectives and empirical findings*. Berlin: Logos Verlag.

Volgende nieuwsbrief: 15 maart 2009

Kopij inleveren artikelen en oproepen voor 10 maart 2009

Naar elle_221@hotmail.com en moniquevandenheuvel@hetnet.nl

Redactie: Ellen van den Berg en Monique van den Heuvel.

Eindredactie: Miep van Tiel

Het federatiebureau zal op maan- dins- woens- en donderdag voor alle federatie en verenigingsvragen te bereiken zal zijn tussen 9.30 en 15.30. De ingekomen e-mails worden met uitzondering van vrijdag iedere werkdag verwerkt.

Adres: Fivelingo 253, 3524 BN Utrecht T (030) 2800432 info@vaktherapie.nl
www.vaktherapie.nl